

BASIC CONCEPTS IN TRANSLATION STUDIES: PRINCIPLES, METHODS AND TEHNIQUES OF TRANSLATION

Nagy Imola

Assist. Prof., PhD, "Sapientia" University of Tîrgu Mureș

Abstract: In this study we aim to present and define the most important concepts and terms with which the theory of translation operates, i.e. concepts like translation method, translation strategy, translation technique or translation procedure. We wish to clarify the hierarchical relations among these concepts and we illustrate some of the most important techniques through some examples taken from Romanian-Hungarian translations.

Keywords: translation method, translation strategy, translation technique or translation procedure, Romanian-Hungarian translations

Traducerea este un cuvânt polisemantic și, prin urmare, are mai multe semnificații, desemnând atât procesul traducerii unui text dintr-o limbă într-o altă limbă, activitatea propriu-zisă de transpunere, cât și la rezultatul acestei activități. Toate definițiile date noțiunii de traducere converg spre aceste aspecte. Astfel, Georgiana Lungu Badea definește traducerea ca fiind: „1) operația de traducere, 2) rezultatul acestei operații, produsul finit, 3) disciplina propriu-zisă, traducerea și analiza procesului de traducere și a textului de tradus, sinonim pentru unii formatori de traducători cu traductologia, 4) traducerea ca exercițiu utilizat în procesul de predare și învățare a limbilor străine, sinonim cu temă și respectiv versiune. Se disting diferite traduceri: traducerea scrisă, traducerea literală, traducerea semantică, traducerea pragmatică.” (Lungu Badea, 2012, 150-151)

Jean Delisle et alii, în volumul *Terminologia traducerii*, tradus și adaptat în limba română de către Rodica și Leon Delisle et alii definesc traducerea drept o „Operație de de transfer interlingvistic care constă în interpretarea unui text sursă și în producerea unui text țintă, prin realizarea unei relații de echivalență între cele două texte, cu respectarea parametrilor inerenți comunicării și în limitele constrângerilor impuse traducătorului”. (Delisle et alii, 2005, 136). În acest volum, autorii diferențiază următoarele tipuri de traduceri: traducere asistată de calculator, traducere automată, traducere calc, traducere cuvânt cu cuvânt, traducere didactică, traducere idiomătică, traducere liberă, traducere profesională. Tipologia traducerilor este o temă vastă, există mai multe tipuri de traduceri, în funcție de scopul traducerii, de textul tradus, de demersul adoptat, etc. În acest studiu nu ne aplecăm asupra acestei problematice, dorind să atingem, în schimb, problema celor mai importante concepte operaționale cu care teoreticienii traductologiei operează. Vom defini termeni precum *principiu de traducere*, *metodă de traducere*, *strategie de traducere*, *tehnică de traducere*, *procedeu de traducere*, încercând să clarificăm relația ierarhică dintre aceștia. Valorificăm în studiul nostru contribuții ale teoreticienilor de vârf din traductologie- ea însăși o știință tânără. În partea a doua a lucrării vom ilustra câteva tehnici de traducere prin exemple de traducere româno-maghiară și/sau maghiaro-române, un segment al traductologiei mai puțin cercetat.

Se impune, în primul rând, să clarificăm conceptele operaționale cu care lucrăm, să aruncăm o privire asupra literaturii de specialitate cu privire la teoria principiilor, metodelor și tehnicilor de traducere. Prima noastră remarcă privește inconsecvența literaturii de specialitate în ceea ce privește definirea unor termeni precum **principiu**, **metodă**, **strategie**, **tehnică** sau **procedeu de traducere**.

Principiu de traducere

Principiul de traducere este definit de Delisle et alii (2005, 105) ca fiind „un principiu general ce determină stabilirea echivalențelor interlingvistice și pe care se bazează unele reguli de traducere. Iată câteva exemple de principii de traducere:

- „a) Echivalența de traducere se situează la nivelul discursului, și nu la nivelul limbii;
- b) Nu se traduc cuvinte ci sensurile lor în contexte;
- c) Textul țintă trebuie să transmită, pe cât e cu putință, aceeași informație ca și textul sursă.”

Georgiana Lungu Badea definește conceptul cam în aceiași termeni, spunând că principiul de traducere este „o lege generală de natură normativă ce se aplică operației de traducere și după care se pot deduce regulile de traducere de tipul: „Nu se traduc cuvinte, ci sensul acestora într-un context.” (Badea, 2012, 115)

Strategie de traducere sau metodă de traducere

Nivelul imediat inferior principiului de traducere este nivelul numit de unii autori **strategie de traducere**, de alții **metodă de traducere**. Definițiile date celor două concepte de către cercetători arată că este vorba, practic, de același lucru.

Strategia de traducere este „o strategie utilizată de traducători în funcție de scopul traducerii unui text dat. Strategia de traducere orientează demersul general al traducătorului, cu privire la traducerea unui anumit text și nu se confundă cu deciziile punctuale, ținând de aplicarea diverselor procedee de traducere.

După caz, traducătorul poate să adopte o strategie de adaptare sau una de traducere literală, să schimbe genul unui text sau să-l modifice, în funcție de necesitățile specifice destinatarilor. Pentru această ultimă opțiune, poate fi suficientă, de pildă, și o traducere sub forma de rezumat.” (Delisle et alii, 2005, 125-126)

Strategiile de traducere sunt definite de către Molina–Hurtado Albir ca fiind „procedee, verbale și neverbale, conștiente și inconștiente, utilizate pentru rezolvarea problemelor de traducere și îmbunătățirea eficienței traducătorului în funcție de necesitățile specifice”. (Molina–Hurtado Albir, 2002: 507-509)

Strategia de traducere este „ansamblul procedeelelor de traducere folosite de un traducător cu scopul de a transfera în LT sensul unui TS, dar și atmosfera culturală în care este produs acest sens, astfel încât să suscite cititorului-țintă o reacție celei pe care o are cititorul-sursă. Strategia vizează alegerea celor mai potrivite procedee, mijloace etc. de traducere în vederea transferării sensului TS. Mulți factori influențează alegerea strategiei de traducere: distanța dintre producerea TS și receptarea TT, dintre intenția autorului și intenția traducătorului (editorului) etc.” (Badea, 2012, 135-137) Strategiile pe care G. Lungu Badea le ia în discuție în *Traducerea*

științifică. Repere, sunt următoarele: 1. adaptare (publicitară, teatrală, popularizare de articole științifice, de opere literare, pentru copii etc.); 2. traducerea literală sau traducere cuvânt cu cuvânt (axată pe specificul limbii și culturii sursă, oarecum exotică); 3. traducere interpretativă sau comunicativă, centrată pe cititorul textului țintă, care presupune anumite naturalizări, în detrimentul originalului și al limbii sursă; 4. traducere semantică (fidelă sensului); 5. traducere erudită sau culturală, 6. traducere idiomatică (formă și conținut). (Badea, 2004: 5)

Metodele de traducere sunt definite de către Molina–Hurtado Albir (2002: 507-509) ca fiind „desfășurarea procesului de traducere determinată de anumite principii în funcție de obiectivul traducătorului și care răspunde unei opțiuni globale ce parcurge întregul text. Metodele se schimbă în funcție de context și de finalitatea traducerii.” Molina–Hurtado Albir (2002: 507-509) vorbesc de următoarele metode de traducere: metoda interpretativ-comunicativă (vizează traducerea sensurilor), metoda literală (vizează o transcodificare lingvistică, metoda liberă (permite modificări ale sensurilor și ale categoriilor comunicative), metoda filologică (traducerea critică sau academică)

Metodele de traducere¹ cele mai importante folosite în funcție de finalitatea textului, în opinia Luciei Tarase, sunt:

1. „Traducerea mot-a-mot: păstrează ordinea frazei, traducând cuvintele unul câte unul și utilizând sensul cel mai comun, chiar dacă este în afara contextului. Cuvintele "culturale" se traduc literal. Este foarte utilă pentru a învăța cum se traduce un text dificil.
2. Traducerea literală: cuvintele lexicale sunt traduse pe rând, prin urmare, și în acest caz, este foarte probabil ca sensul să fie scos din context. Este foarte utilă ca pre-traducere, pentru a sublinia problemele care pot exista în text în momentul traducerii.
3. Traducerea fidelă: încearcă să traducă cu exactitate sensul originalului, în contextul potrivit, în funcție de structurile gramaticale. Încearcă să fie fidelă formei textului.
4. Traducerea semantică: diferă de traducerea fidelă pentru că pune accent mai mult pe valoarea estetică a traducerii.

¹ <http://www.traduceri-traduzioni.com/ro/recomandari/metode-de-traducere.html>

5. Adaptarea: reprezintă cea mai liberă metodă de traducere și este utilizată pe scară largă în poezie și dramă. Traducerea se realizează prin adaptarea textului dintr-o limbă în alta, chiar dacă sensul nu este același.
6. Traducerea liberă: reproduce conținutul original, fără a păstra aceeași formă.
7. Traducerea idiomatice: reproduce mesajul original, dar denaturează nuanțele de sens, acordând prioritate expresiilor colocviale și celor idiomatice.
8. Traducerea comunicativă: încearcă să reproducă cu exactitate semnificația contextuală a originalului, astfel încât atât conținutul cât și limbajul să fie ușor de înțeles de către cititori.”

Procedee sau tehnici de traducere

Nivelul imediat următor este nivelul tehnicilor sau a procedeelelor de traducere.

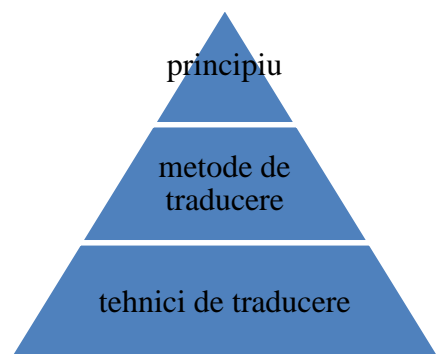
Procedeul de traducere este „un procedeu de transfer lingvistic al elementelor de sens din textul sursă, aplicat de către traducător în momentul în care formulează o echivalență. Spre deosebire de strategiile de traducere, care orientează demersul global al traducătorului cu privire la textul de tradus, procedeele de traducere se referă doar la unele segmente de text, ținând de microcontext.” (Delisle et alii, 2005, 106)

Exemple de procedee de traducere sunt, după Delisle et alii sunt: adaptarea, calcul, compensarea, conversia, creația discursivă, împrumutul, perifraza.

Procedeul de traducere sau de transfer desemnează „orice modalitate folosită deliberat de traducător în momentul reflecției asupra TS și al căutării unui echivalent.” (Badea, 2012, 115-116) Exemple de procedee de traducere, potrivit Lungu Badea, sunt: transpoziția, modularea, echivalența, adaptarea, compensarea, explicitarea, implicitarea, amplificarea, concizia etc.

Tehnicile de traducere sunt definite astfel: „Procedeu vizibil în rezultatul traducerii care se utilizează pentru obținerea echivalenței traducătoare a microunităților textuale. Utilizarea unei anume tehnici este întotdeauna funcțională: în funcție de tipul de text, de modalitatea de traducere, de finalitatea traducerii și de metoda aleasă.” Molina–Hurtado Albir (2002: 507-509) Conchidem, în acest punct, că principiul de traducere vizează demersul general, abordarea procesului traducerii în general, metoda sau strategia vizează abordarea unui text anume la nivel

macrotextual (de exemplu traducătorul recurge, în abordarea în ansamblu a textului, la metoda literală sau metoda adaptativă), iar tehnicile și procedeele de traducere sunt acele operațiuni la nivel microtextual care vizează adoptarea unei tehnici sau a alteia la nivelul microunităților de traducere (traducătorul traduce unele unități de traducere prin tehnica traducerii literale sau altele prin tehnica adaptării). Dacă ar trebui să reprezentăm relația ierarhică dintre conceptele analizate, aceasta ar arăta astfel:

Taxonomii și clasificări

În ceea ce privește taxonomiile și clasificările legate de tehnici și procedee de traducere, principalele taxonomii au fost furnizate de către autori precum Vinay and Darbelnet (1958/1995), Nida (1964), Catford (1965), Malone (1988), van Leuven Zwart (1989/1990a), Chesterman (1997), Newmark (1988), Delisle (1999), Baker (1992), Klaudy (2003), Molina-Hurtado Albir (2002), Lungu Badea (2004), etc. Dintre acestea prezentăm doar câteva, din cauza limitelor impuse de regulile de redactare ale acestui studiu.

Prima taxonomie a tehnicilor și procedurilor de traducere a fost făcută în 1958² de către Vinay și Darbelnet, care propun șapte metode de traducere: *împrumut* (loan), *calc* (calque), *traducere literală* (literal translation), *transpoziție* sau *transpunere* (transposition), *modulație* (modulation), *echivalență* (equivalence) și *adaptare* (adaptation). Aceste șapte metode au fost incluse în două grupe mari: traducerea directă sau literală (*împrumut*, *calc*, *traducere literală*), respectiv traducerea oblică (*transpoziție* sau *transpunere*, *modulație*, *echivalență* și *adaptare*). Aceste șapte metode de traducere includ următoarele proceduri sau tehnici de traducere: împrumutul, calculul, traducerea literală, transpunerea, transpunerea inversă, modularea, echivalența, adaptarea, compensarea, disoluția, concentrarea, amplificarea, economia,

² Vinay–Darbelnet: *Stilistique comparée de l’anglais et du français*, Paris, Didier 1958, 1966

intensificarea, condensarea, explicitarea, implicitarea, generalizarea, particularizarea, articularea, juxtapunerea, gramaticalizarea, lexicalizarea, inversiunea.

Newmark (1988) și Delisle (1999) au extins aceste metode de traducere, ajungând la 22 de tipuri de procedee sau tehnici de traducere, și anume: *word-for-word translation (close translation)* – traducere cuvânt cu cuvânt, *one-to-one translation (close translation)* – traducere cuvânt cu cuvânt (cu alt sens), *literal translation (close translation)* – traducere literală, *through translation* – calc, *transference – transcription, transliteration* – împrumut prin transcriere, *naturalisation* – naturalizare, *synonymy* – sinonimie, *transposition* – transpoziție, *equivalence* – echivalență, *adaptation (cultural equivalent)* – adaptare, *recognised translation* – generalizare, *functional equivalent* – echivalență funcțională, *componential analysis* – analiză componentială, *compensation* – compensare, *expansion (amplification)* – expansiune, *descriptive equivalent* – echivalență descriptivă, *paraphrase* – parafrază, *explicitation* – explicitare, *reduction (concentration)* – concentrare, *omission* – omisiune, *implication* – implicare, *notes, additions, glosses* – adaosuri sau note.

Mona Baker (1992/2006:26-42) vorbește de un număr de strategii pe care traducătorii profesioniști ar trebui să le folosească pentru a stabili echivalența la nivelul cuvântului. Printre acestea ea menționează: traducerea printr-un termen mai general, traducerea printr-un termen neutru/mai puțin expresiv, traducerea prin substituie culturală, traducerea folosind un cuvânt împrumutat sau un cuvânt împrumutat plus explicație, traducerea prin parafrazare folosind un termen înrudit, traducerea prin parafrazare folosind cuvinte ne-înrudite, traducerea prin omisiune, traducerea prin ilustrare.

Klaudy Kinga, vorbește, în volumul *Languages in translation* de următoarele tehnici de traducere:

I. Operațiuni de transfer lexical (*Lexical Transfer Operations*)

1. Restriângerea de sens (*Narrowing of meaning, differentiation and specification*); 2. Extinderea de sens sau generalizarea (*Broadening of meaning or generalisation*); 3. Contractia de sens (*Contraction of meanings*); 4. Distribuirea de sens (*Distribution of meaning*); 5. Omisiunea (*Omission of meaning*) sau implicitarea, 6. Adăugarea de sens (*Addition of meaning*) sau explicitarea; 7. Schimbarea de sens (*Exchange of meanings*); 8. Traducerea antonimică

(*Antonymous translation*); 9. Traducerea prin transformare totală (*Total transformation*); 10. Compensare (*Compensation*)

II. Operațiuni de transfer grammatical (*Grammatical Transfer Operations*)

1. Specificarea gramaticală și generalizarea (*Grammatical specification and generalization*); 2. Diviziunea gramaticală (*Grammatical division*); 3. Contractia gramaticală (*Grammatical contraction*); 4. Adăugarea gramaticală (*Grammatical addition*); 5. Omisiunea gramaticală (*Grammatical omission*); 6. Transpunerea gramaticală (*Grammatical transpositions*); 7. Înlocuirea gramaticală (*Grammatical replacements*)

Tehnicile de traducere (2002: 509-510) sunt sintetizate de Molina–Hurtado Albir astfel: adaptarea, amplificarea lingvistică vs. comprimarea lingvistică, amplificarea vs. eliziunea, calcul, compensarea, creația discursivă, descrierea, echivalența, generalizarea vs. particularizarea, modularea, împrumutul, substituirea, traducerea literală, transpoziția, variația.

Tehnicile de traducere, în concepția Luciei Tarase³ sunt: adaptarea, extinderea, rezumarea, împrumutul lexical, compensarea, calcul lingvistic, transpunerea, modulația, echivalența.

Procedeele de traducere sau de transfer lingvistic sunt, după G. Lungu Badea (2004: 5) următoarele: adaptarea (sinonimă cu echivalența culturală, cf. J. Delisle, 1993), calcul, compensarea, corespondența, echivalența, explicitarea, explicarea, implicitarea, modulația, transpoziția (inclusiv nominalizarea), transcodarea etc.

Conform clasificării lui Chesterman (apud Dimitriu, 2001: 92) procedeele fundamentale la care apelează traducătorii sînt clasificate în: procedee sintactice, semantice și pragmatice.

Procedeele sintactice cuprind : traducerea literală, calcul, transpoziția, procedee semantice: sunt sinonimia, antonimia, convergența, parafraza, iar printre procedeele pragmatice includem filtrarea culturală, schimbarea de quantum informațional (generalizare – concretizare). Conchidem că literatura de specialitate nu are o poziție uniformă nici în problematica diferențierii unor concepte precum principiu, metodă, tehnică, strategie, dar nici în ceea ce privește numărul tehnicilor de traducere sau denumirea lor. De exemplu, unii autori consideră adaptarea o metodă, iar alții o consideră tehnică de traducere. Unii vorbesc de echivalență ca fiind un procedeu sau o tehnică de traducere, alții nu o menționează deloc. Inconsecvența se

³ <http://www.traduceri-traduzioni.com/ro/recomandari/tehnici-de-traducere.html>

observă și prin faptul, că aceeași tehnică este denumită altfel de către diverși autori: adaptarea este numită de unii echivalență, calcul este denumit și traducere literală iar omisiunea de exemplu este considerată de unii greșală de traducere, de alții o tehnică de traducere. Literatura de specialitate în limba română face diferențierea dintre omisiune ca greșală și omisiune ca tehnică, numind-o pe aceasta din urmă omisiune strategică.

Data fiind această varietate a taxonomiilor privind tehnicile de traducere, în activitatea didactică pe care o desfășurăm, încercăm să elaborăm un model care să fie ușor comprehensibil și să poată fi utilizat în mod eficient de către studenți. În continuare prezentăm doar acele tehnici pe care le-am inclus în acest model, aflat încă în lucru, oferind atât definiții proprii, cât și definiții consacrate, ilustrând aceste tehnici cu exemple din traductologia româno-maghiară și/sau maghiaro-română. Exemplele provin din texte diverse (texte literare și non-literare deopotrivă, reclame, broșuri, articole de ziar, etc.)

1. Adaptarea sau substituirea înseamnă substituirea termenului din limba sursă cu un termen echivalent cultural și funcțional din limba țintă.

„În sens general adaptarea este atât strategia sau tehnica de traducere ce acordă întâietate temelor în textul sursă, independent de forma tratării acestora, cât și rezultatul punerii în practică a acesteia. În sens restrâns este procedeu de traducere care constă în înlocuirea unei realități socio-culturale din limba sursă printr-una specifică socioculturii limbii țintă sau în adaptarea culturală a textului sursă la intenția culturii țintă. Vinay și Darbelnet suprapun echivalența și adaptarea atunci când apelează la traducerea simbolică a cuvintelor. Adaptarea se poate realiza prin diferite tipuri de echivalență: referențială, dinamică, pragmatică, funcțională ori idiomatică.” (Lungu Badea, 2012, 15-16)

Adaptarea este o „strategie de traducere care acordă întâietate tematicii tratate în textul - sursă, independent de forma acestuia....

delicioz

Procedeu de traducere ce constă în înlocuirea unei realități socio-culturale a limbii sursă printr-o realitate proprie socio-culturii limbii țintă și care convine publicului cărui i se adresează textul țintă.” (Delisle et alii, 2005, 16-17)

Exemple pentru ilustrarea tehnicii adaptării sau substituiri: *chiuituri – kurjongatás, iuit – jujuj, rachiu – pálinka, holircă – pálinka, rachiu îndulcit - cukrozott pálinka, d-na Herdelea –*

Herdeleáné, Școala Normală de stat – állami tanítóképző, fundă tricoloră – nemzetiszín kokárda, Învârtita – forgató, paravan japonez – spanyolfal, pe moșia unei Gheonoaie- egy gonosz szörnyeteg birodalmában, Făt-Frumos – Tündérlegény, Tündérfi, Dali Legény, slujbă religioasă -- mise, istentisztelet, preasfințitul episcop – főtisztelendő püspök úr.

2. **Calchiera** înseamnă o formă de traducere literală din TS în TȚ, prin care traducătorul traduce o unitate de traducere prin transpunerea literală a sintagmei. Calchiera care uneori este o simplă tehnică, care produce traduceri corecte, acceptate și intrate în uzul limbii (de exemplu *cold war* a fost tradus drept *război rece* în limba română și *hidegháború* în limba maghiară) dar de multe ori constituie greșeală de traducere.

Calcul reprezintă un „Procedeu de traducere care constă în împrumutarea semnificantului fără semnificat ori în traducerea morfologică sau sintactică a unui cuvânt, a unei sintagme ori a unei structuri împrumutate din limba sursă și în traducerea literală a elementelor componente. Există mai multe tipuri de calc formal și semantic. În esență calcul este un împrumut de structură.” (Lungu Badea, 2012, 31-32) Calcul este un procedeu de traducere care constă într-o transpunere literală, în textul țintă, a unui cuvânt sau a unui element sau expresii din textul sursă. Ex. 1. *skyscraper* *gratte-ciel* zgârie-nori, (informatică) *double-click* - *double-clique* - dublu clic. ” (Delisle et alii, 2005, 29)

Exemple de calchieri care reprezintă greșeli în traducere ar fi următoarele: *Umblă sănătos!* - *Járj egészséggel!*, *Doamne, iartă-mă!* - *Isten bocsáss, rád și curcile de tine- még a pulykák is kikacagnak*, *30 de cazuri au fost confirmate* - *30 esetet konfirmáltak* (*konfirmáltak* în limba maghiară înseamnă că au trecut printr-un ritual de inițiere religios), *persoanele interesate* - *az érdekelt személyek* (în loc de *az érdekeltek*, se copiază structura analitică proprie limbii române, în loc de o structură sintactică, mai potrivită normelor limbii maghiare), *dau un telefon-adok egy telefont* (în loc de *telefonálok*), *iau un taxi-veszek egy taxit* (în loc de *taxiba ülök*), *ce mai faci- mit még csinálsz?* (în loc de *mit csinálsz* sau *hogy vagy*); *(produsul X) are efect benefic asupra ridurilor și a liniilor fine din jurul ochilor- jótékony hatása van a ráncokra és a szem körüli finom vonalakra* (expresia *a szem körüli finom vonalak* este un calc după modelul românesc, în limba maghiară existând termenul perfect echivalent *szarkalábak*, care se referă la liniile fine și ridurile superficiale din jurul ochilor).

Menționăm exemplul de calc considerat o soluție corectă *Tinerețe fără bătrânețe și viață fără de moarte - Az öregségnélküli fiatalság és a halálnélküli élet*, sau *vechime-* tradus în Transilvania drept *régiség* după modelul sintagmei românești, în loc de varianta utilizată în Ungaria, *szolgálati idő*.

3. Traducerea prin **compensare** înseamnă reintroducerea, într-un alt loc, în textul țintă a unui element informațional care n-a putut fi redat în același loc ca în textul sursă, compensându-se astfel un element de pierdere sau de omisiune. De exemplu, dacă un termen arhaic se traduce printr-un termen general, mai actual, pierderea se compensează prin introducerea, într-un loc apropiat a unui alt termen cu iz arhaic.

Compensarea este un „procedeu de traducere prin care se introduce în textul țintă un efect stilistic prezent într-o altă parte a textului sursă, scopul urmărit fiind acela de a păstra tonul general al textului.” De exemplu, tutuiala, în franceză sau română, marcând familiaritatea relațiilor dintre două persoane, se marchează, în traducere, prin introducerea unor forme sintactice familiare, prin utilizarea prenumelui, etc. (Delisle et alii, 2005, 33-34)

Exemplu de compensare din traductologia româno-maghiară

*Itt asszonyokat ha látnál,
Magadra keresztet hánnál,
Mert mindenik egy ijesztő,
Nem különb mint egy kísértő.*

*Iar de vezi câte-o muiere
Te crucești și voia-ți piere,
Într-atîta-s de sluțite
Că imblă învăluite.*

4. Traducerea prin echivalență înseamnă redarea unui termen din limba sursă cu un termen echivalent, cu sens identic în limba țintă. Se mai folosesc și termenii sinonimici corespondență, transcodaj.

Echivalență înseamnă pentru Delisle et alii (2005, 59-60) o „Relație de identitate stabilită în discurs între două unități de traducere de limbi diferite, a căror funcție discursivă este identică sau aproape identică”, respectiv un procedeu de traducere constă în redarea unei expresii încheiate din limba sursă printr-o expresie încheiată care, chiar dacă trimite la o reprezentare diferită în limba țintă, exprimă aceeași idee. De exemplu *Once bitten, twice shy.* (en) => *Chat echaude craint l'eau froide* (fr) <=> *Cine s-a fript cu ciorba, suflă și-n iaurt*, (rom).”

Pentru Lungu Badea (2012, 65-68) echivalență înseamnă în sens general, „Relația de identitate dintre două unități de sens de limbi diferite și având aceeași sau aproape aceeași denotație și aceeași conotație”, dar, în sens particular, restrâns, înseamnă un „Procedeu de traducere constând în a reda o expresie fixă din LS printr-o alta din LT, care, deși diferită, corespunde aceleiași realități ... Teoreticienii disting mai multe tipuri de echivalențe..., fără ca terminologiile utilizate să se suprapună întotdeauna. Deși Jakobson (1959) consideră echivalența denotativă (care redă invariantul de conținut) realizabilă în orice situație, alți cercetători contestă această teză. Nida (1964) identifică două tipuri de echivalență: formală și dinamică; Catford operează cu conceptele de corespondență formală (1965), de echivalență lingvistică și funcțională (1967, 49); Koller (1989) stabilește, cinci echivalențe: denotativă (extralingvistică), conotativă (sau stilistică, legată de alegerea traducătorului în plan lexical), normativă (dependentă de funcția TS, v. și Reiss), pragmatică sau comunicativă (orientată spre destinatar, v. Nida, ED), formală sau estetică, determinată de particularitățile combinatorii ale cuvintelor, topica și estetica TS și TȚ). Echivalența cognitivă (decurgând din semantismul textului și complementele noționale aduse de traducător, bazate pe experiențe reale sau nu) și afectivă, intuitivă, la Lederer; denotativă (transmiterea informației pe care TS o vehiculează despre extralingvistic), conotativă (respectarea stilului, registrului de limbă, sociolectului, extinderii geografice a expresiilor etc), standard sau normată (conformă genului textului tradus, publicitar, tratat sau manual etc), pragmatică..., adaptată cunoștințelor cititorului, pentru a fi înțeleasă.” (Badea, 2012, 65-68)

Exemple de traducere prin echivalență: *coniac – konyak, prăjituri – sütemények, vin fiert - forralt bor, berăria Grivița - Grivica söröző, Someș - Szamos, Armadia – Ármádia, Bistrița, Beszterce, Bucovina – Bukovina, Ulița din dos - Hátsó utca, învățătorul Zaharia Herdelea - Zaharia Herdelea tanító,, un împărat mare și o împărăteasă- hatalmas császár és császárné,*

Ungaria-Magyarország, Bruxelles-Brusszel, SRL-Kft, Administrația Finanțelor Publice - Közpénzügyi Hivatal, şurubelniță cu acumulator- akkumulátoros csavarhúzó.

- 5. Explicitarea** este o tehnică de traducere în cazul căreia un cuvânt din textul sursă este explicat în textul țintă, prin adăugarea unei element lexical cu scop explicativ. Vom include aici atât explicitarea intratextuală (adăugarea unui cuvânt explicativ în interiorul textului), cât și tehnica numită glosare sau utilizarea notelor de subsol sau a notei traducătorului. Menționăm că explicitarea înseamnă întotdeauna și amplificare sau distribuire de sens, adică traducerea unui cuvânt prin mai multe cuvinte.

Explicitarea este un „Procedeu de traducere constând în introducerea în textul țintă, pentru mai multă claritate, a unor precizări neformulate în textul sursă, dar care se degajă din contextul, din situația descrisă. Este o strategie de rezolvare a unui fenomen de transfer cultural sau de civilizație, utilizată atunci, când împrumutul, calcul sau echivalența nu ajută la actualizarea semnificației intenționate de autor.” (Lungu Badea, 2012, 72)

Explicitarea este „Rezultat al amplificării care constă în introducerea în textul țintă, pentru mai multă claritate sau ca urmare a constrângerilor impuse de textul sursă, a unor precizări semantice neformulate în textul sursă, dar care se degajă din contextul cognitiv sau din situația descrisă. De exemplu *Blood is thicker than friendship*. Legăturile de sânge sunt mai puternice decât cele de prietenie. *Best before.. A se consuma de preferință înainte de...*” (Delisle et alii, 2005, 64-65)

Iată și câteva exemple de explicitare: *Briceag - Briceag, a primă; pînă în Zăhată - a Zaháta-dűlőig; Deșteaptă-te române! - Deșteaptă-te române kezdetű dal; Lerui Doamne - Lerui Doamne kezdetű kolinda; la Foaia poporului - Foaia Poporului című hetilapra; friptură – sült csirke; cu căciuli - báránybőr sapkás; în ziua de Sf. Petru - Péter-Pál napján; cuscri – a vőlegény szülei; în Sătmar - Szatmár megyében; în Rusaliile - a Pünkösdben (notă de subsol: *Alecsandri darabok); În Piatra din casă - a Kolonc című darabban; și Codreni cu morile de pe Nemțișor și piuăle de făcut sumani - még tovább Codreni, ahol a Nemțișor vize mellett malmok és posztóálványok sorakoznak; peste Ozană vine Târgul Neamțului, cu mahalele Pometea de sub dealul Cociorva - az Ozana mellett Târgul – Neamțului terül el-a Cociorva hegye alatt húzódó Pometea nevű kertnegyedével; pe vremea mitropolitului Iacob - Iacob metropolita idején (notă de subsol: Iacob Stamati metropolita (1792–1803); veneam acasă cu sâmul încărcat de covrigi, mere turture, nuci poleite, roșcove și smochine din pomul mortului - amikor hazaértem, keblem meg volt rakva a halott engesztelő fájáról kaláccsal,*

almával, pogácsával, dióval, szentjánoskenyérrel meg fűgével (notă de subsol: A halott előtt tölgyfaágat visznek, megrakva csemegékkel, a kíséret megvendégelésére. Moldvai szokás).

6. Implicitarea este fenomenul invers explicitării, ea este tehnica prin care în traducere se omit unele elemente considerate a fi implicit înțelese. Implicitarea înseamnă întotdeauna concizie și restrângere de sens.

Implicitarea este un „Procedeu de traducere care constă în a nu formula în limba țintă elemente informaționale din textul sursă, aceste detalii reieșind din context, din situația descrisă sau din presupuzițiile extradiscursive.” (Lungu Badea, 2012, 84)

Implicitare înseamnă „Rezultat al unei economii care se obține neformulând în mod explicit, în textul țintă, unele elemente de ordin informativ ale textului sursă, când acestea reies în chip evident din context sau din situația descrisă și sunt presupuse de către vorbitorii limbii țintă. De exemplu *Be sure the iron is unplugged from the electrical outlet before filling with water.* Debransați de fiecare dată *fierul* înainte de a-i umple *rezervorul*.” (Delisle et alii, 2005, 74-75)

Iată câteva exemple de implicitare: *canapea de lemn – kanapé; oală zdrăvană de tuci – vasfazék; buchețele de vâzdoage pestrice – tarka bokréta; hainele de lucru – hétköznapi; picior de găină friptă – csirkecomb; pentru a treia zi de Crăciun – ünnep harmadnapjára*

7. Împrumutul este tehnica prin care se preia, în textul țintă, forma nealterată și netradusă a unității de tradus din textul sursă, din cauza faptului că în limba țintă nu există un lexem corespondent Este procedeu de traducere doar în cazuri aparente de intraductibilitate.

„Împrumutul este o adaptare fonetică, fonologică, morfologică și gramaticală minimă a unui cuvânt dintr-o limbă sursă în limba țintă. Împrumutul nu este un procedeu de traducere, ci o modalitate de îmbogățire a unei limbi. Devine procedeu de traducere în cazul în care un cuvânt nu are corespondent/echivalent în limba sursă.” (Lungu Badea, 2012, 93)

Împrumutul este, totuși, pentru Delisle et alii (2005, 81) un „Procedeu de traducere care constă în a păstra în limba țintă un cuvânt sau o expresie aparținând limbii sursă și aceasta, fie pentru că limba țintă nu dispune de un corespondent lexicalizat; fie din rațiuni de ordin stilistic ori retoric.” Un alt element important semnalat de către Delisle et alii (2005, 81) este faptul că în textul tradus împrumutul se scrie cu caractere drepte sau cursive, după cum e socotit ca fiind integrat sau nu limbii care l-a împrumutat, exemple de lexeme adaptate fiind *curriculum vitae*, *pizza* iar lexeme neadaptate, scrise cursiv fiind *ad hoc*, *ochelari new look*, *speech*.

Exemplele pe care le oferim noi sunt: *horă – hóra; colindă – kolinda* (în aceste cazuri se procedează și la transcriere; *hialuronsavval és citrus bioflavonoiddal-* conține acid hialuronic și *Citrus bioflavonoid; Gundel palacsinta-clătite Gundel*.

8. Modularea și transpoziția sunt două tehnici înrudite, tratate separat de unii și tratate drept aceeași tehnică de către alții.

Astfel, transpoziția include, după Catford¹ următoarele subcategorii: recategorizarea (*recategorization*), denominalizarea (*denominalization*), reordonarea (*recasting*) și modularea (*modulation*). Transpoziția ar include, prin urmare, modularea, care este o subcategorie a acesteia și transpoziția se referă la schimbări de ordin gramatical (de exemplu substantivul este tradus prin verbalizare), în timp ce modulația se referă la modificări la nivelul percepției mentale (de exemplu folosirea unui substantiv abstract în locul unui concret). Așadar, prin transpoziție înțelegem următoarele procese și fenomene: schimbarea formei sau categoriei gramaticale (singular – plural), nominalizarea, verbalizarea, adjectivizarea, modificarea topicii sau schimbarea ordinii cuvintelor cu scopul focalizării, iar fenomenele incluse în subcategoria modulării sunt: folosirea formei pozitive în locul formei negative și invers (*He acted at once -nu a ezitat*), folosirea cauzei pentru efect, folosirea părții în loc de întreg (*from cover to cover- De la prima la ultima pagină*), inversarea termenilor (*health insurance- asigurare de sănătate*), abstract pentru concret, diateza activă în locul celei pasive.

8.a. Modularea este un „Procedeu de traducere care constă în restructurarea unui enunț din textul țintă, determinând o schimbare a punctului de vedere sau a gradului de claritate, în raport cu formularea din original, lucru care se întâmplă îndeosebi atunci când se întrebuițează partea în locul întregului, abstractul în locul concretului, conjugarea activă în locul celeia pasive.

De exemplu (în transporturile aeriene) *frequent flyer program* program de fidelitate (Delisle et alii, 2005, 92-93) Modularea este numită, după Delisle et alii și *conversie, restructurare, transpoziție, antonimizare*.

Modularea este, după Lungu Badea „1. Procedeu de traducere care determină schimbarea unui punct de vedere, a unei clasificări sau a unei categorii de gândire în raport cu exprimarea din LS (Vinay și Darbelnet, 1958; Chuquet și Paillard 1989). Modularea poate fi lexicală sau sintactică; fixă lexicalizată, consemnată în dicționare), sau liberă (când LȚ nu acceptă traducerea literală). ... O altă formă de modulare gramaticală este contrarul negativ

¹ www.uv.es/tronch/Tra/TranslationProcedures.pdf

care schimbă statutul enunțului de tradus. Astfel, enunțurile afirmative în franceză, vor deveni negative în română. Exemplu: *sois tranquille*/nu-ți face griji; *sois poli* nu fi bătăran; *tiens-toi droit*/nu sta cocoșat (aplecat). Modularea este, deci, o schimbare de perspectivă, de unghi, o variație în mesaj, obținută prin schimbarea punctului de vedere. Iată câteva exemple pseudocontextualizate din engleză cu traducerea în franceză și română: Engl. *top floor*, fr. *dernier etage*, rom. ultimul etaj; Engl. *up to the eyes*, fr. *jusqu'au cou*, rom. până-n gât; Engl....

2. Tehnică de traducere constând în generalizare/hiperonimizare ori în hiponimizare (Leuven-Zwart 1989/1990).” (Badea, 2012, 102-103)

Modularea este, din punctul nostru de vedere, tehnica de traducere care determină schimbarea unui punct de vedere, a unei clasificări sau a unei categorii de gândire în raport cu exprimarea din limba sursă. Vom include aici atât schimbările din interiorul categoriei morfologice a cuvintelor, cât și schimbările de topică cu scopul focalizării, traducerea prin negativizare, etc. Exemple de modulare ar putea fi: *cu noaptea-n cap - hajnal elött (înainte de răsărit)*; *cu noaptea-n cap – pitymallatkor (la răsăritul soarelui)*; *argumentele fetelor - Laura es Ghighi érvei*; *văduva lui Maxim – Maximné*; *popa Belciug – Belciug*; *doamna Lang - Láng Róza*; *familia Filipoiu - Filipoiu doktorékat*; *George a Tomii - George, a Toma fia*, ; *al Glanetașului - a Glanetașu fia*; *a născut un copil- anya lett (a devenit mamă)*;

8.b. **Transpoziția** numită și *transpunere* este un procedeu de traducere care constă în stabilirea unei echivalențe printr-o schimbare de categorie gramaticală (nominalizare, verbalizare, etc.).

Delisle et alii (2005, 41) numesc acest procedeu conversie și opiniază că termenul sinonimic *transpunere* este aplicabil prea multor procedee de traducere, nu a fost reținut în acest sens. Conversia este, după ei, un „procedeu de traducere care consta în stabilirea unei echivalențe printr-o schimbare de categorie gramaticală”, cum ar fi, spre exemplu, *Keep refrigerated. A se păstra la frigider*; (în corespondență) *From => Expedito; To. Destinatar* ; *It's getting dark- începe să se întunece*.

Transpoziția este definită de Lungu Badea (Lungu Badea, 2012, 173) ca fiind procedeul de traducere care constă în stabilirea unei echivalențe prin schimbarea categoriei gramaticale. În acest procedeu sunt incluse atât schimbările de clasă gramaticală cât și schimbările de categorie. În interiorul unei limbi, posibilitatea de a transpune este dependentă de registrul de limbă. Transpoziția sau conversia este deci un „procedeu de traducere care

constă în stabilirea unei echivalențe prin schimbarea categoriei gramaticale (Chuquet și Paillard 1989). Ballard îl denumește recategorizare gramaticală (2001). Includem în acest procedeu atât schimbările de clasă gramaticală cât și schimbările de categorie (Catford 1965).;” (Lungu Badea, 2012, 173)

Iată câteva exemple de transpoziție: *de azi în trei zile plecăm- Harmadnap virradóra, útra kelünk* (de azi în trei zile se traduce prin *Harmadnap virradóra*, adică *a treia zi, dis-dimineața*, iar *plecăm* devine *pornim la drum*); *Semmi panaszmom nem lehet,- Nu poci a mă plânge* (verbalizarea substantivului *panasz-supărare, plângere*); *Made in China-Származási hely Kina* (nominalizare); *in limita stocului disponibil- ameddig a készlet tart* (verbalizare); *Fabricat în Germania- Német termék* (nominalizare).

9. Considerată de unii tehnică de traducere, de alții greșeală de traducere, **omisiunea** este traducerea prin omiterea unui cuvânt. Atunci când omisiunea nu este tratată drept greșeală, ci tehnică de traducere, ea se numește *omisiune strategică*.

Omisiunea este după Delisle o „Greșeală de traducere care constă în a nu reda, fără un motiv întemeiat, în textul țintă, un element din textul sursă ce tine de sens.” (Delisle et alii, 2005, 100)

Omisiunea este definită drept „Greșeală de traducere ce constă în a nu traduce nejustificat un element stilistic sau legat de sens din textul sursă. Atunci când avem de-a face cu o omisiune strategică, traducătorul compensează pierderea deliberată în alt loc în textul țintă.” (Lungu Badea, 2012, 108). Când se omite un lexem intenționat, vorbim, deci de omisiunea strategică care „este justificată, fiind determinată de anumite constrângeri materiale, lingvistice, culturale etc. Prin această omisiune nu se alterează sensul, iar traducătorul compensează prin alt procedeu, în alt loc, pierderile determinate de rațiuni obiective. Iată un exemplu: fr.: *Le roi des Bulgares passe dans ce moment, s'informe du crime du patient...* (Voltaire 1994, 151) și traducerea în rom.: *Regele bulgarilor, care tocmai trecea pe-acolo, întrebă ce crimă a comis osânditul* (Voltaire 1993, 103). *patient*, în epocă și în text, desemnează pe cel condamnat la moarte. Avem, prin urmare, de-a face cu o omisiune strategică, fr. *crime* este implicitat în română, prin alegerea unei soluții compensatorii, *osânditul*, cel care este condamnat pentru crimă (Badea, 2012, 108-109)

Exemple de omisiune ca greșeală de traducere sau cazuri în care omiterea unui cuvânt sau a unei sintagme alterează, sărăcește textul tradus, producând schimbarea sensului: *molidul este specia cea mai valoroasă și cea mai răspândită dintre rășinoase- a lucfenyő a fenyőfélék közül a legértékesebb faj* (s-a omis *cea mai răspândită – legelterjedtebb*); *Reacții adverse:*

greață, vărsături, diaree, gastralgii, reacții alergice cutanate- Mellékhatások: hányinger, hányás, hasmenés, bőrkiütések (s-a omis traducerea sintagmei *gastralgii- gyomorfájás*).

Exemple de omisiune intențională sau omisiune care nu afectează sensul global al textului tradus: *tabletele se iau dimineața și seara, în cure de 10 zile- A tablettákat reggel és este kell venni, 10 napon keresztül* (omiterea sintagmei *în cure* nu afectează sensul propoziției); *Nașterea a fost trecută în registrul stării civile la nr. ... din anulluna ... ziua- A születést-án, a --- szám alatt anyakönyvezték.*

10. Transliterarea și transcrierea

10.a. Transliterarea „constă în redarea caracterelor dintr-un sistem de scriere în altul, permițând reconstituirea tuturor elementelor unui text și a ortografiei de origine a cuvintelor necunoscute. Transliterarea se deosebește de transcrierea fonetică și constă în restituirea fiecărei litere care formează cuvântul din LS, în cuvântul împrumutat în LT (rus. Popov este transliterat Popov, în timp ce alte nume proprii sunt asimilate grafic și fonetic. Astfel: rus. МокКеа, este asimilat grafic și fonetic în fr. Moscou, și în rom. Moscova.” (Badea, 2012, 172)

10..b. Transcrierea este „o operație a procesului de traducere prin care anumite elemente cu caracter de informare, ori care nu necesită a fi interpretate, din textul sursă, sunt transpuse ca atare sau potrivit uzului impus de limba țintă.” (Delisle et alii, 2005, 147)

Transcrierea este folosită și în cazul culturilor intraductibile, care nu au un echivalent în limba și în cultura țintă, de exemplu: *prescurile – preszkúra- (notă de subsol- *élesztő nélkül készített, szentelt kenyér); un șnaps fain de tot, știi, românesc - egy pohárka fain román snapszot*

*Jidovița – Zsidovica; Vaităr, Cosma! - Vájter, Cosma- *Weiter-tovább (notă de subsol); Forverț, Simioane! - Forverc , Simion!- *Vorwärts-előre (notă de subsol); Nistore – Nistor, Aizic – Ajzik, Glanetaș - Glanétás,; căciulă neagră de dorobanț - fekete dorobánc-kucsma; cojocul alb de oaie – fehér kozsokba- *juhborból készült suba (notă de subsol).*

11. Generalizarea se aplică în cazurile în care, în traducerea unui termen din limba sursă se utilizează un alt termen mai general din limba țintă. Generalizarea ca tehnică de traducere poartă mai multe denumiri, printre care **neutralizare sau traducere prin termen neutru stilistic, hiperonimizare.**

„Hiperonimizarea sau generalizarea este o tehnică de traducere. Această constă în redarea unui termen specific (hiponim) din TS printr-un termen general (hiperonim) în TT. (Badea, 2012, 81) Hiperonimul este termenul care întreține o relație ierarhică cu un alt cuvânt sau

termen, a cărui extensiune semantică este mai restrânsă. De exemplu hiperonimul *animal* înglobează hiponimele *cal, câine, pisică* etc. (Delisle et alii, 2005, 71) Hiperonimul este un „termen nominal, substantiv, termen generic, sinonim la nivel de generalitate imediat superioară ... De exemplu *pasăre* pentru hiponimul *vrabie*, *fruct* pentru hiponimele *portocală, măr* etc. Traducerea prin hiperonim ar putea duce la determinologizare, iar invers, prin hiponim, la terminologizare. Alegerea unui hiperonim depinde de domeniu, deoarece nu există un hiperonim în sine, un termen putând fi hiperonimul altui termen dintr-un anumit punct de vedere. ... Există *hiperonime maximale*, de fapt *patonime*, adică unități lexicale care pot face trimitere atât la persoane și lucruri, cât și la noțiuni abstracte {*ceva, chestie, lucru, chose, machin, truc* etc)”. (Badea, 2012, 80-81)

Exemple de traducere prin generalizare: *câțiva boieri mari, ostași și slujitori- szolgákat, az egész udvart, az egész birodalmat; preoteasa Profira - Profira asszony; Veșnica pomenire – egy halotti ének; ciorba – leves; cu ghetete – cipőstül, ; izmene largi - bő gatyát; prohod – szertartás; vită – igavonó; forint – pénz.*

12. Concretizarea sau hiponomizarea implică folosirea, în textul țintă, a unui termen mai concret în locul unui cuvânt cu sens mai general din textul sursă. Concretizarea sau hiponomizarea este definită atât ca tehnică, cât și ca greșeală de traducere.

„Hiponomizarea este o tehnică de traducere semantică prin care un termen general (hiperonim) din TS este restituit în TȚ printr-un termen specific (hiponim).” (Badea, 2012, 82) Hiponimul este un cuvânt care întreține o relație ierarhică cu un alt cuvânt sau termen, a cărui extensiune semantică este mai largă. De exemplu hiponimele *canapea, scaun, fotoliu* și *masă* sunt de același nivel și sunt înglobate în hiperonimul *mobilă*. ... Faptul de a traduce, în textul țintă, printr-un hiponim, un hiperonim din textul sursă, constituie uneori o greșeală de traducere.”(Delisle et alii, 2005, 72)

Hiponimul este „un termen nominal specific, subordonat semantic hiperonimului... Hiponimul poate fi și un termen derivat de la termenul generic. *Iris* și *trandafir* sunt hiponime ale hiperonimului *floare*. Traducerea prin hiperonime, atunci când nu se cunoaște termenul specific, permite transmiterea mesajului, alterează intenția autorului și antrenează pierderi semantice și stilistice.” (Badea, 2012, 82)

Exemple de traducere prin concretizare: *țiganul – a primás* (=țiganul care cântă la prima vioară); *a zis jupânul - azt mondta a kocsmáros* (=cârciumarul); *își împărți toată avuția pe la ostași- vagyonát szétosztotta a vitézek közt* (=printre viteji, viteji fiind hiponimul substantivului ostași)

13. Traducerea prin circumscriere sau descriere se folosește atunci când un termen nu poate fi tradus ci doar circumscriș sau descris. Aici includem și ceea ce Kinga Klaudy numește distribuirea de sens sau cazul când un cuvânt din textul sursă se traduce prin mai multe cuvinte

Exemple de traducere prin circumscriere sau descriere: *un unchiaș dibaci- valami mindentudó vénember*; *Mai-nainte de a veni ceasul nașterii- mikor világra jöttének ideje elérkezett*; *în culcușul ei de pe cuptor – a sutban*; *Dumineca Tomii - a húsvét utáni első vasárnap*; *cheotoarea cămașii - inge nyakán a fűzősinórt*; *tichiuțe de pălării – apró pörge kalap*; *cofița cu capac – fedővel ellátott dézsa*; *plai - havasi tisztás*.

14. Traducerea prin transformare totală este o tehnică de traducere prin care un termen suferă o transformare totală în procesul traducerii, o unitate de traducere este înlocuită cu un alt element.

Exemple de traducere prin transformare totală: *din Zagra până aici - Zágrától Pripászig*; *hainele – reverenda* (=haină preoțească); *straie – mundér* (=haină militară); *cutreierasem – végigkölindáltunk* (în loc de *bebarangoltuk*); *pe la vraci și filosofi- jártak bölcs orvosoknál* (=doctori învățați); *Colegiul Senatului- Rektori Tanács*; *din epoca Victoriană –XIX. századi*; *de nu era doamna palatului afară, dând de mâncare puilor ei...- szerencséjükre éppen kint volt a palota úrnője, kezes báránykáit etette* (se traduce în loc de *pui*, *kezes báránykái*= miei)
În concluzie, putem afirma că principiul de traducere vizează abordarea procesului traducerii în general, metoda sau strategia vizează abordarea unui text anume la nivel macrotextual în timp ce tehnicile și procedeele de traducere sunt acele operațiuni la nivel microtextual care vizează adoptarea unei tehnici sau a alteia la nivelul microunităților de traducere. Taxonomiile privind tehnicile de traducere sunt, și ele numeroase, existând, în același timp o inconsecvență a literaturii de specialitate atât privitor la numărul tehnicilor, cât și privitor la denumirea sau definirea acestora.

BIBLIOGRAFIE:

- Baker, Mona, 1992/2006. *In Other Words: A Coursebook on Translation* 2nd edn. London and New York: Routledge.
- Delisle, Jean, Lee-Jahnke, Hannelore, C. Cormier Monique (coord.) 2005. *Terminologia traducerii*. Traducere și adaptare Rodica și Leon Delisle et alii. Cluj-Napoca: Casa Cărții de Știință.
- Dimitriu, Rodica 2002. *Theories and Practice of Translation*. Iași: Institutul European.

- Jeanrenaud, Magda 2006 *Universaliile traducerii*. Cuvînt înainte de Gelu Ionescu. Iași: Polirom.
- Klaudy Kinga, 2003. *Languages in translation*. Budapest: Scholastica.
- Lungu Badea, Georgiana 2004. *Teoria cultuuremelor, teoria traducerii*. Timișoara: Editura Universității de Vest.
- Lungu Badea, Georgiana 2005. *Tendințe în cercetarea traductologică*. Timișoara: Editura Universității de Vest.
- Lungu Badea, Georgiana 2012. *Mic dicționar de termeni utilizați în teoria și practica traducerii*. Timișoara: Editura Universității de Vest.
- Newmark, Peter, 1988 *A textbook of translation*. Hertfordshire: Prentice Hall International.
- Shuttleworth, Mark- Cowie, Moira, 2007. *Dictionary of translation studies*, Manchester-New-York: St. Jerome Publishing.
- Vinay, Jean-Paul–Darbelnet, Jean, 1958, 1966. *Stilistique comparée de l'anglais et du français*. Paris: Didier.

RESURSE ONLINE:

- Lungu Badea, Georgiana: *Traducerea științifică. Repere*, Universitatea Politehnica Timișoara 2004:
http://www.litere.uvt.ro/vechi/documente_pdf/aticole/uniterm/uniterm1_2004/glungu.pdf
- Molina, Lucia – Hurtado Albir, Amparo: *Translation Techniques Revisited: A Dynamic and Functionalist Approach* in: *Meta*, XLVII, 4, 2002:
<http://id.erudit.org/revue/meta/2002/v47/n4/008033ar.pdf>
- <http://www.traduceri-traduzioni.com/ro/recomandari/metode-de-traducere.html>
- www.uv.es/tronch/Tra/TranslationProcedures.pdf